

Департамент освіти Вінницької міської ради
Міський методичний кабінет

ЕКСПРЕС-БЮЛЕТЕНЬ
фахової інформації з української мови і
літератури №14

Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення української мови
та літератури в загальноосвітніх навчальних закладах
у 2011-2012 навчальному році

Серпень 2011
Вінниця

Зміст

Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення української мови і літератури в основній та старшій школі у 2011/2012 навчальному році	3
Щодо організації навчально-виховного процесу у 2011/2012 навчальному році	17
Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання в основній і старшій школі у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою у 2011/12 навчальному році	18

Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення української мови і літератури в основній та старшій школі у 2011/2012 навчальному році

Українська мова

У 2011/12 навчальному році вивчення української мови у 5-9 класах загальноосвітніх навчальних закладів здійснюватиметься за програмою, затвердженою Міністерством освіти і науки України (лист №1/11-6611 від 23.12.2004 року): Українська мова. 5-12 класи /Автори Г.Т. Шелехова, В.І. Тихоша, А.М. Корольчук, В.І. Новосьолова, Я.І. Остаф. За редакцією Л.В. Скуратівського. — К.: Ірпінь: Перун, 2005. — 176 с.

Вивчення української мови у 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів здійснюватиметься за програмами, затвердженими міністерством (наказ від 28.10.2010 № 1021). Вивчення мови як профільного предмета і визначення ступеня її представленості як окремого навчального предмета в профілях інших спеціалізацій урегульовано за рахунок наявності програм різних рівнів (стандарту, академічного, профільного) для загальноосвітніх навчальних закладів, а саме:

— Українська мова. 10-11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний, природничо-математичний, спортивний напрями, суспільно-гуманітарний напрям (економічний профіль). Рівень стандарту / Укладачі: М.І. Пентилюк, О.М. Горошкіна, А.В. Нікітіна. — К.: Грамота, 2011. Українська мова. 10-11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Суспільно-гуманітарний напрям (історичний, правовий, філософський профілі); філологічний напрям (профіль — іноземна філологія); художньо-естетичний напрям. Академічний рівень / Укладачі: Г.Т. Шелехова, В.І. Новосьолова, Я.І. Остаф. — К.: Грамота, 2011.

— Українська мова. 10-11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, Профіль — українська філологія. Профільний рівень / Укладачі: Л.І. Мацько, О.М. Семенов — К.: Грамота, 2011.

Типові навчальні плани старшої школи (лист міністерства від 27.08.2010 № 1/9-834) реалізують зміст освіти залежно від обраного профілю навчання. Кожен з профілів передбачає вивчення предметів на одному із трьох рівнів:

— **рівні стандарту** — навчальні предмети не є профільними чи базовими (наприклад, українська мова у фізико-математичному профілі);

— **академічному рівні** — навчальні предмети не є профільними, але є базовими (наприклад, українська мова в історичному профілі);

— **профільному рівні**, який передбачає поглиблене вивчення відповідних предметів, орієнтацію їх змісту на майбутню професію (наприклад, українська мова у філологічному профілі).

Головним у навчальному процесі стає переорієнтація з пасивних форм навчання на активну творчу працю. Основною характеристикою активних методів навчання є відповідність природи людського сприйняття, націленість на розкриття особистого «Я» як учня, так і вчителя через їхню творчу взаємодію. Серед таких активних методів виділяються: евристичне спостереження, порівняння, конструювання, моделювання, смислове бачення, символічне бачення, метод творчої реалізації тощо.

У сучасних умовах навчання української мови й мовлення з урахуванням прогресивних підходів (компетентнісного, особистісно орієнтованого, комунікативно-діяльнісного, соціокультурного) важливо дбати про *структуру уроків* української мови, якими повинно

бути передбачено:

- а) забезпечення мотивації (створення проблемної ситуації, з'ясування необхідності набутих умінь під час виконання завдань на уроці для подальшого навчання, майбутньої трудової діяльності тощо, активізація опорних знань і вмінь учнів);
- б) представлення теми й очікуваних навчальних результатів;
- в) презентація необхідної для учнів інформації;
- г) забезпечення виконання системи вправ і завдань, спрямованої на формування мовних, комунікативних, соціокультурних і оргдіяльнісних умінь;
- г) оцінювання результатів уроку, підбиття його підсумків, коригування набутих умінь і навичок, визначення нових тем (проблем) для їх розв'язання, складання плану подальшої роботи тощо.

Дуже важливо формувати в учнів креативну компетентність — здатність до розв'язання будь-якої навчальної задачі творчо; бажання і вміння діяти не за зразком, а оригінально, передбачати новизну під час розв'язання навчальних завдань тощо; інтелектуальну компетентність, яка передбачає здатність школярів працювати з різноманітною інформацією, вміння застосовувати здобуті знання в нестандартних ситуаціях тощо. Важливу роль у цьому відіграють різнорівневі завдання з комунікативною метою, якими має бути передбачене диференційоване навчання української мови й мовлення, яке сприяє розвитку індивідуальних нахилів, здібностей учнів, розширенню їхніх пізнавальних і креативних можливостей.

Отже, до важливих завдань навчання української мови учнів основної й старшої школи на сучасному етапі розвитку мовної освіти відносимо:

- 1) урахування виняткової ролі державної мови в суспільному й особистісному розвитку кожного громадянина й потреби належною мірою оволодіти нею; необхідність збереження й подальшого її розвитку як безцінного культурного надбання попередніх поколінь українського народу і відповідальності школярів як громадян України в цій справі перед світовою спільнотою;
- 2) розвиток пізнавального інтересу до української мови як до феномена, вироблення в учнів здатності діставати естетичне задоволення від сприймання усного українського слова, читання художньої літератури українською мовою;
- 3) формування потреби різнобічного розвитку власних здібностей і нахилів, оволодіння сучасними методами оперування знаннями, вміннями використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології (Інтернет, дистанційні форми навчання та ін.);
- 4) забезпечення доступності знань, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів на основі індивідуалізації навчання, інтенсифікації навчального процесу тощо;
- 5) вироблення цілісного світогляду, знаходження сенсу життя як важливих умов удосконалення власної мовленнєвої здатності;
- 6) потреба дотримання загальнолюдських моральних норм як необхідної передумови уникнення конфліктних ситуацій та оптимального розв'язання їх у разі назрівання; розвиток в учнів вміння вести діалог, висловлювати власні думки й переконливо аргументувати їх;
- 7) прилучення учнів до загальнолюдських цінностей, яке найпродуктивніше можна реалізувати в процесі інтегративного вивчення української мови з використанням засобів музики й живопису, художньої літератури, також спираючись на історичні дані;
- 8) урахування компетентісного підходу до навчання української мови, за якого забезпечується результат навчання, а не нарощування обсягу змісту;
- 9) забезпечення особистішої значущості для кожного школяра здобутих знань і набутих умінь та навичок з української мови, усебічний розвиток особистості, її нахилів, здібностей і талантів;

10) формування в учнів потреби в удосконаленні власної мовленнєвої здатності впродовж усього життя.

У вечірніх (змінних) загальноосвітніх навчальних закладах українська мова вивчатиметься за програмами:

— **У 5-9 класах:** Українська мова. 5-12 класи /Автори Г. Т. Шелехова, В. І. Тихоша, А. М. Корольчук, В.І. Новосьолова, Я. І. Остаф. За редакцією Л. В. Скуратівського. — К.: Ірпінь: Перун, 2005. — 176 с.

— **У 10-12 класах:** Українська мова. 10-12 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний, природничо-математичний, спортивний напрями, суспільно-гуманітарний напрям (економічний профіль). Рівень стандарту / Укладачі: М. І. Пентилюк, О. М. Горошкіна, А. В. Нікітіна. — К.: Грамота, 2009. — 60 с.

Згідно з наказом від 18.02.2008 № 99 «Про Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням окремих предметів» розроблено навчальну програму з української мови:

— Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням української мови. 8-9 класи. / Програму підготували С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ, В. І. Тихоша; за редакцією С. О. Карамана — К.: Грамота, 2009. — 100 с.

У цій програмі взято до уваги специфіку навчального предмета, що має виразні інтегративні функції, здатність справляти різнобічний навчальний, розвивальний і виховний впливи на учнів, сприяти формуванню особистості, готової до активної, творчої діяльності в різноманітних сферах життя суспільства, сучасні організаційні форми, методи і технології навчання української мови, визначено стратегічні напрями (змістові лінії: мовна, мовленнєва, соціокультурна, діяльнісна) й основоположні дидактичні принципи: взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку; демократизації і гуманізації; особистісної орієнтації: комунікативно-діяльнісний; органічного поєднання навчання мови й мовлення; здійснення поліфункціональності української мови у процесі навчання; практичної спрямованості навчання, які покладено в основу побудови змісту базових програм з української мови для учнів 8-9 класів.

У старшій школі дуже важливо врахувати нахили, здібності учнів і створювати умови для навчання за обраним профілем. Здійснюється така підготовка у формі реалізації ***курсів за вибором і факультативів***, поглибленого вивчення окремих предметів, зокрема української мови, на диференційованій основі, що дає змогу максимально врахувати індивідуальні розумові особливості учнів, виявляти їхні інтереси й нахили до певних предметів з метою профорієнтації. Поступова активізація різних видів диференційованого навчання (внутрішньо-класна, курси за вибором, факультативи, класи з поглибленим вивченням предметів) забезпечує реалізацію особистісно зорієнтованого навчання, усвідомлення учнями своїх інтересів і пізнавальних потреб, а також спробу виявити себе в різних видах діяльності.

Програми курсів за вибором і факультативів, схвалених Міністерством, розміщено у збірнику:

Збірник курсів за вибором і факультативів з української мови / За загальною редакцією Таранік-Ткачук К.В. —К.: Грамота, 2011.

Курси за вибором в старших класах мають забезпечити індивідуальні інтереси кожного учня: поглиблене та розширене вивчення профільних предметів, формування індивідуальної

освітньої траєкторії школярів, орієнтація на усвідомлений та відповідальний вибір майбутньої професії. Водночас, вони можуть сприяти вивченню непрофільних предметів і бути зорієнтовані на певний вид діяльності поза профілем навчання.

Важливим залишається організаційний аспект щодо використання програм курсів за вибором або факультативів. Насамперед зауважимо щодо кількості годин на рік для додаткових курсів: факультативи розраховані на 9—17 годин опрацювання, мають «статус» необов'язковості, коли учень може перевірити власні нахили, здібності й уподобання, опановуючи факультативний курс. Відповідно до наказу МОН від 20.02.2002 р. № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах» мінімальна наповнюваність груп при проведенні факультативних занять у ЗНЗ міської місцевості становить 8 учнів, сільської місцевості — 4 учні. Ураховуючи вимоги Концепції профільної освіти, відвідувати курси за вибором мають усі учні класу.

Програма курсу за вибором розрахована на 35 годин на рік (одна година на тиждень), ці заняття є обов'язковими для відвідування учнями від початку навчального року до завершення, робота учнів у кінці навчального року має бути оцінена.

Однак, ураховуючи, що організація профільного навчання на етапі допрофільної (8-9 класи) та профільної (10-11 класи) освіти мають свої особливості, що спричинені об'єктивними і суб'єктивними причинами, можливим є узгодження обраної програми з реальною ситуацією. Так, обравши курс за вибором на 35 годин на рік, учитель має право скоригувати кількість годин і ущільнити матеріал, якщо згідно з реальними обставинами може викладати лише факультативний курс на 17 годин на рік. Можливим є й зворотній процес, коли факультативний курс може бути використаний як курс за вибором. Кількість годин на вивчення кожної теми, збільшення навчального матеріалу має бути скоригованим у календарно-тематичному плануванні до програми курсу за вибором.

У такому випадку скоригована програма має бути погоджена на засіданні методичного об'єднання загальноосвітнього навчального закладу і затверджена керівником цього навчального закладу. У пояснювальній записці до програми необхідно зазначити, на основі якої програми курсу за вибором або факультативу (за чий авторством) розроблено скоригований варіант.

Деякі програми курсів за вибором і факультативів мають методичне забезпечення і надруковані разом з розробками занять у одному навчальному посібнику. Наприклад:

Степанюк М. Лексикографія української мови. Навчально-методичний посібник для факультативних занять. 9 клас. — Тернопіль: Мандрівець, 2008. — 124 с.

Авраменко У.М., Чукіна В.Ф. Стилїстика сучасної української мови. Програма факультативного курсу / 10-11 кл. — К.: Грамота, 2008. — 256 с.

Цимбалюк В.І. Мова як генетичний код народу: Навчальний посібник для факультативних занять. — Тернопіль: Мандрівець, 2009. — 176 с.

Маруцак В.І. Школа журналіста: Навчальний посібник. — Тернопіль: Мандрівець, 2009. — 136 с.

Упровадження системи зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови спричинює значну увагу вчителів-словесників до відпрацювання у школярів навичок виконання тестових завдань різної форми й різного ступеня складності, використання яких відбувається з метою забезпечити поетапне різнобічне й об'єктивне оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі засвоєння ними курсу української мови, насамперед її мовної змістової лінії.

Використання тестів можливе як під час здійснення поточного, так і підсумкового контролю, можуть пропонуватися учням з різними навчальними можливостями, передбачаючи різноманітні завдання за ступенем складності й творчим спрямуванням.

Для ефективного використання у навчальному процесі пропонуються схвалені Міністерством збірники тестових завдань, які готують учнів до зовнішнього незалежного оцінювання, а також нові посібники (експрес-репетитори) для самостійної підготовки учнів на основі загальних теоретичних відомостей з курсу української мови й тестових завдань, різних за складністю й функціональним призначенням:

Новосьолова В.І. Українська мова. Експрес-репетитор для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання: Орфографія. — К.: Генеза, 2010. — 88 с.

Плетньова Л.В., Коваленко Л.Т. Українська мова. Експрес-репетитор для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання: Морфологія. — К.: Генеза, 2010. — 88 с.

Шелехова Г.Т., Кузьмич О.А. Українська мова. Експрес-репетитор для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання: Синтаксис. — К.: Генеза, 2010. — 128 с.

Босак С.П. Українська мова. Експрес-репетитор для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання: Пунктуація: — К.: Генеза, 2010. -128 с.

Данилейко О.Л. Українська мова. Експрес-репетитор для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання: Лінгвістика тексту. Стилїстика. Розвиток мовлення: — К.: Генеза, 2010. — 48 с.

Авраменко О. М., Блажко М. Б. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі. І частина. — К.: Грамота, 2010. — 496 с.

Авраменко О. М. Українська мова та література. Завдання в тестовій формі. ІІ частина. — К.: Грамота, 2010. — 136 с.

Українська література: Хрестоматія для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / [упорядк. Авраменко О. М.]. К.: Грамота, 2010. — 464 с.

Звертаємо особливу увагу, що відповідно до наказу Міністерства освіти і науки від 01.09.2009 р. № 806 «Про використання навчально-методичної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах» загальноосвітні навчальні заклади мають право використовувати в організації навчально-виховного процесу лише навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, що **мають відповідний гриф міністерства, схвалення відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти міністерства.**

Навчально-методична література, яка має гриф міністерства і схвалена до використання у загальноосвітніх навчальних закладах, щорічно зазначається в Переліку програм, підручників і навчально-методичних посібників, рекомендованих міністерством для використання в загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою для основної і старшої школи й друкуються на початку навчального року в «Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України».

Оцінювання результатів навчальної діяльності учнів з української мови здійснюється на основі функціонального підходу до мовної освіти. Тобто робота над мовною теорією, формуванням знань про мову підпорядковується інтересам розвитку мовлення учнів.

При цьому оцінювання результатів мовленнєвої діяльності відбувається за такими показниками: аудіювання (слухання й розуміння прослуханого), говоріння й письмо (діалогічне і монологічне мовлення), читання вголос і мовчки, мовні знання і вміння, правописні (орфографічні і пунктуаційні) уміння учнів.

Матеріали для перевірки зазначених вище видів діяльності добираються відповідно до вимог програми для кожного класу, з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії, рівня підготовки, вікових особливостей і пізнавальних інтересів учнів.

Видами оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови є поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація.

Поточне оцінювання — це процес встановлення рівня навчальних досягнень учнів щодо оволодіння змістом предмета, уміннями й навичками відповідно до вимог навчальної програми.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми. Його основними завданнями є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння й первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними і засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок. Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове і фронтальне опитування; виконання учнями різних видів письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо.

Для контрольної перевірки мовних знань і вмінь використовуються завдання у тестовій формі, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Одиницею контролю є вибрані учнями правильні варіанти виконання завдань у тестовій формі й самостійно дібрані приклади.

Оцінювання здійснюється таким чином, щоб за зазначену вище роботу учень міг одержати від 1 балу (за сумлінну роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

Контрольна перевірка з української мови здійснюється фронтально та індивідуально.

Фронтально оцінюються: аудіювання, читання мовчки, диктант, письмовий переказ і письмовий твір, мовні знання і вміння.

Індивідуально оцінюються: говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос. Для цих видів діяльності не відводять окремого уроку. У I семестрі пропонуємо провести оцінювання 2 видів мовленнєвої діяльності (усний твір, діалог), результати оцінювання виставити в колонку без дати і врахувати в найближчу тематичну. У II семестрі провести оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як усний переказ і читання вголос. Повторне оцінювання всіх видів мовленнєвої діяльності не проводять.

Зразок заповнення сторінки журналу з української мови подано у методичному листі Міністерства від 21.08.2010 № 1/9- 580. Звертаємо увагу, що додатковий запис щодо теми над датами в журналі не робиться.

Перевірка мовних знань і вмінь здійснюється за допомогою завдань тестового характеру (на їх виконання відводиться 15- 20 хвилин уроку) залежно від характеру виучуваного матеріалу. Решта часу контрольного уроку може бути використано на виконання завдань з аудіювання, читання мовчки.

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольної (тестової) роботи з мовної теми. Оцінку за семестр виставляють на основі тематичного оцінювання.

Оцінювання говоріння, читання вголос здійснюється індивідуально шляхом поступового накопичення оцінок для того, щоб кожний учень (учениця) одержав(ла) мінімум одну оцінку за виконання завдань на побудову діалогу, усного переказу й усного твору. Для цих видів робіт не відводять окремого уроку, а оцінки виводять **один раз на рік** і виставляють у колонки без дати.

Кількість фронтальних та індивідуальних видів контрольних робіт з української мови в загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання скориговано у програмі з української мови для 5-12 класів (лист МОН від 18.05.2009 № 1/9-342).

Фронтальні види контрольних робіт:

Форми контролю	5		6		7		8		9		10		11	
	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ
Перевірка мовної теми*	4	4	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
твір	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	-	1	-
Правопис: диктант**	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Аудіювання*	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Читання мовчки*	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-

* Основною формою перевірки мовної теми, аудіювання і читання мовчки є тестові завдання.

** Основною формою перевірки орфографічної і пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант.

У таблиці зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість, залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Викладання української мови у профільних класах філологічного напрямку (профіль — українська філологія) спрямоване на вирішення комплексу завдань: формування усвідомленого ставлення до української мови як інтелектуальної, духовної, моральної і культурної цінності, потреби знати сучасну українську літературну мову й досконало володіти нею в усіх сферах суспільного життя, розвиток інтелектуально-креативних здібностей, прагнення до творчого досягнення вершин української культури й мистецтва слова; готовності до адекватного вибору й отримання професійної гуманітарної (філологічної) освіти; поглиблення знань про мову як багатофункціональну знакову систему й суспільне явище, розуміння основних процесів, що відбуваються в мові, ознайомлення з мовознавством як наукою і працями провідних вітчизняних лінгвістів тощо; засвоєння норм мовленнєвої поведінки в різних сферах і ситуаціях спілкування та вдосконалення умінь і навичок спілкування в науково-навчальній, соціально-культурній, офіційно-діловій сферах, оволодіння різноманітними стратегіями і тактиками ефективної комунікації тощо.

Відповідно оцінювання говоріння у профільних класах філологічного напрямку (профіль — українська філологія) здійснюється індивідуально шляхом поступового накопичення оцінок для того, щоб кожний учень (учениця) одержав(ла) мінімум **дві оцінки** за виконання завдань на побудову діалогу, усного переказу та усного твору. Для цих видів робіт не відводять окремих уроків, а оцінки виводять **двічі на рік** і виставляються у колонки без дати.

Фронтальні види контрольних робіт

Форми контролю	10 клас		11 клас	
	І семестр	ІІ семестр	І семестр	ІІ семестр
Перевірка мовної теми*	3	3	3	3
Письмо: переказ	1	1	1	1
твір	1	1	1	1
Правопис: диктант**	1	1	1	1
Аудіювання*	1	1	1	1
Читання мовчки*	1	-	1	-

Ведення зошитів оцінюється від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру і вважається поточною оцінкою. Під час перевірки зошитів урахується наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, умінь правильно оформити роботи.

Докорінний перегляд існуючих засобів навчання спричинила поява *інформаційних технологій* на електронних носіях, які підтримують мету інформатизації освіти: забезпечення доступності знань, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів на основі індивідуалізації навчання, інтенсифікації навчального процесу тощо. Усе це переконує в необхідності розроблення ефективних методів і засобів комп'ютерного навчання української мови, яке сприятиме піднесенню рівня зацікавленості учнів у процесі навчання, розвиватиме їхній інтерес до предмета, привчатиме ефективно використовувати нові технології у процесі навчання.

Використання комп'ютерних технологій є істотним резервом підвищення грамотності учнів, зокрема систематичне написання комп'ютерних диктантів, де є така можливість, за допомогою яких індивідуалізується процес удосконалення правописних умінь і навичок і зростає його ефективність. Можна порадити електронні посібники, схвалені Міністерством до використання в навчальному процесі:

Педагогічний програмний засіб «Українська мова, 8 клас» (автори — Г. Шелехова, В. Новосолова, Я. Остаф), розробник ЗАТ «Мальва», 2008;

Українська мова. Збірник текстів для диктантів. 9 клас. Державна підсумкова атестація (аудіодиск). — К., 2010.

Використання електронного посібника на уроках української мови передбачає пошук шляхів уникнення одноманітності в роботі вчителя на уроці, наочне представлення мовних об'єктів і процесів, включення відеосюжетів, можливість виявлення рівня навчальних досягнень учнів, забезпечення диференціації, індивідуалізації навчання, мовленнєвого розвитку школярів, широке наведення зразків мовленнєвого етикету, формування мотивованого ставлення до вивчення мови, оперативний самоконтроль учнів у процесі виконання вправ і тестів тощо. Також електронний посібник має широкі можливості щодо роботи з додатковою інформацією (словниками, енциклопедіями, довідниками, бібліографією та ін.), проведення мовних ігор, тестів для самоконтролю й відпрацювання з метою закріплення мовних і мовленнєвих умінь і навичок школярів.

Для отримання ширшої інформації радимо звернутися до Інтернет-сайтів мовної тематики:

— vesna.sammit.kiev.ua;

— ingresua.tripod.com/domivka.htm.

Українська література

У 2011/12 навчальному році вивчення української літератури в 5-9 класах загальноосвітніх навчальних закладів здійснюватиметься за програмою, затвердженою Міністерством освіти і науки України: Українська література. 5-12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів/ Автори Р.В.Мовчан, П.В.Левчик, О.А.Камінчук, М.П.Бондар, О.Б.Поліщук, М.М.Судима, Л.П.Шабельникова, В.М.Садівська. Керівник проекту М.Г.Жулинський. За загальною редакцією Р.В.Мовчан. — К, Ірпінь: Перун, 2005. — 201 с.

З метою поліпшення якості шкільної літературної освіти, урахування громадської думки щодо виховної та естетичної вартості окремих програмових художніх творів та розвантаження змісту навчальної програми, відповідно до рішення колегії Міністерства освіти і науки від 11 лютого 2010 року, протокол № 1/4-2, затверджено зміни до навчальної програми з української літератури (5-9 класи), а саме:

5 клас

— легенда «Лісова панна» — вилучено з програми;

— казка В. Короліва-Старого «Потерчата» — винесено на позакласне читання;

6 клас

— усунуто дублювання вивчення кіноповісті О. Довженка «Зачарована Десна» (у 6 класі вивчаються фрагменти твору);

— твір С. Руданського «Козак і король» — вилучено з програми (замінено на гуморески «Добре торгувались» і «Гуменний»);

— оповідання С. Васильченка «Басурмен» — вилучено з програми (замінено на твір «У темряві»);

— зменшено на початку навчального року вивчення поезій напам'ять (замість 5 пісень на величезне прохання вчителів вивчатиметься 2 на вибір);

7 клас

— твір Б. Лепкого «Цвіт щастя» — винесено на позакласне читання;

— вірш А. Малишка «Приходять предки...» — вилучено з програми (замінено на поезію «В завійну ніч з незвіданих доріг...»);

8 клас

— твір І. Франка «Іван Вишенський» — текстуальне вивчення замінено на оглядове (1 година);

— поезії В. Самійленко «Ельдорадо» і «Патріоти» вилучено з програми, замінено на твори «На печі», «Не вмере поезія...»;

— вивчення творчості Є. Дударя (за програмою: «Слон і мухи», «Лісова казка», «Червона Шапочка») вилучено з програми натомість вивчаються оповідання О. Черногуза «Як вибрати ім'я», «Як поводитись у кіно» зі збірки оповідань «Веселі поради»;

9 клас

— притча І. Липи «Мати» — вилучено з програми;

— усунуто дублювання вивчення вірша Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати...» (у 5 класі твір вивчається, у програмі для 9 класу — знято);

— зменшено на початку навчального року вивчення поезій напам'ять (замість 4 пісень вивчатиметься 2 на вибір).

Вивчення української літератури у **10-11 класах** загальноосвітніх навчальних закладів здійснюватиметься за програмами, затвердженими Міністерством (наказ від 28.10.2010 № 1021). Ефективність практичного втілення системи профільного вивчення української літератури та визначення ступеня її представленості як окремої навчальної дисципліни в профілях інших спеціалізацій забезпечується наявністю двох профільних програм.

— Українська література. 10-11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, художньо-естетичний напрями; філологічний напрям (профіль — іноземна філологія). **Академічний рівень** / Укладачі: М.Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк — керівники авторського колективу; Р.В. Мовчан, Н.В. Левчик, М.П. Бондар, О.А. Камінчук, В.І. Цимбалюк. За заг. ред. Р.В. Мовчан. — К.: Грамота, 2011.

— Українська література. 10-11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). **Профільний рівень** / Укладачі: М.Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк керівники авторського колективу; Р.В. Мовчан, Н.В. Левчик, М.П. Бондар, О.А. Камінчук, В.І. Цимбалюк. За заг. ред. Р.В. Мовчан. — К.: Грамота, 2011.

Програма **академічного рівня** збігається за змістом і формою з програмою (рівня **стандарту** (як за кількістю годин, так і за вимогами до рівня оцінювання навчальних досягнень учнів).

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 10.08.2010 року № 1/9-543 «Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів на 2010/11 навчальний рік» розподіл годин щодо української літератури за рівнями змісту освіти виглядає таким чином:

Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень у класах					
	Рівень стандарту		Академічний рівень		Профільний рівень	
Класи	10	11	10	11	10	11
Українська література	2	2	2	2	4	4

У вечірніх (змінних) загальноосвітніх навчальних закладах українська література вивчатиметься за програмами:

У 5-9 класах: Українська література. 5-12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів/ Автори Р.В.Мовчан, Н.В.Левчик, О.А.Камінчук, М.П.Бондар, О.Б.Поліщук, М.М.Сулима, Л.П.Шабельникова, В.М.Садівська. Керівник проекту М.Г.Жулинський. За загальною редакцією Р.В.Мовчан. К., Ірпінь: Перун, 2005. 201 с. (з урахуванням внесених змін до навчальної програми).

У 10-12 класах: Українська література. 10-12 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, художньо-естетичний напрями; філологічний напрям (профіль — іноземна філологія). Академічний рівень / Укладачі: М.Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк — керівники авторського колективу; Р.В. Мовчан, Н.В. Левчик, М.П. Бондар, О.А. Камінчук, В.І. Цимбалюк. — К: Грамота, 2009. — 88 с.

Згідно з наказом МОН від 18.02. 2008 № 99 «Про Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням окремих предметів» розроблено навчальну програму з української літератури:

— ***Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням української літератури.*** 8-9 класи. // Керівники авторського колективу: М.Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк; за загальною редакцією Р.В. Мовчан; авторський колектив: Р.В. Мовчан, М.М. Сулима, В.І. Цимбалюк, Н.В. Левчик, М.П. Бондар. — К.: Грамота, 2009. — 88 с.

Основними завданнями поглибленого вивчення літератури є: вироблення в учнів стійкого інтересу до читання, до української книжки зокрема; формування самостійного, критичного, творчого мислення школярів у процесі аналізу художнього твору на основі засвоєння ними необхідної суми знань; розвиток творчих здібностей, загальнокультурного рівня учнів через ознайомлення їх із творами мистецтва слова, розвиток високих моральних цінностей людини, втілених у художніх творах; виховання сучасної естетично розвиненої особистості, творчого читача зі сформованим почуттям національної свідомості та власної людської гідності.

Одним з основних компонентів допрофільної та профільної підготовки є ***курси за вибором і факультативи***. Зазначені курси сприяють одержанню старшокласниками чітких уявлень про свою майбутню професію, що так чи інакше має бути пов'язана з філологією (учитель-словесник, журналіст, редактор, коректор, перекладач, фольклорист, науковець філологічної спеціалізації тощо), а також дають змогу виробити особистісні риси та фахові павички.

Програми курсів за вибором і факультативів, схвалені міністерством, вміщено у збірнику:

Збірник програм курсів за вибором і факультативів з української літератури / За

загальною ред. Таранік-Ткачук К.В. — К.: Грамота, 2011.

Курси за вибором в старших класах мають забезпечити індивідуальні інтереси кожного учня: поглиблене та розширене вивчення профільних предметів, формування індивідуальної освітньої траєкторії школярів, орієнтація на усвідомлений та відповідальний вибір майбутньої професії. Водночас, вони можуть сприяти вивченню непрофільних предметів і бути зорієнтовані на певний вид діяльності поза профілем навчання.

Важливим залишається організаційний аспект щодо використання програм курсів за вибором або факультативів. Насамперед зауважимо щодо кількості годин на рік для додаткових курсів: факультативи розраховані на 9-17 годин опрацювання, мають «статус» необов'язковості, коли учень може перевірити власні нахили, здібності й уподобання, опановуючи факультативний курс. Відповідно до наказу МОН від 20.02.2002 р. № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів па групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах» мінімальна наповнюваність груп при проведенні факультативних занять у ЗНЗ міської місцевості становить 8 учнів, сільської місцевості — 4 учні. Ураховуючи вимоги Концепції профільної освіти, відвідувати курси за вибором мають усі учні класу.

Програма курсу за вибором розрахована на 35 годин на рік (одна година на тиждень), ці заняття є обов'язковими для відвідування учнями від початку навчального року до завершення, робота учнів у кінці навчального року має бути оцінена.

Однак, ураховуючи, що організація профільного навчання на етапі допрофільної (8-9 класи) та профільної (10-11 класи) освіти мають свої особливості, що спричинені об'єктивними і суб'єктивними причинами, можливим є узгодження обраної програми з реальною ситуацією. Так, обравши курс за вибором на 35 годин на рік, учитель має право скоригувати кількість годин і ущільнити матеріал, якщо згідно з реальними обставинами може викладати лише факультативний курс на 17 годин на рік. Можливим є й зворотній процес, коли факультативний курс може бути використаний як курс за вибором. Кількість годин на вивчення кожної теми, збільшення навчального матеріалу має бути скоригованим у календарно-тематичному плануванні до програми курсу за вибором.

У такому випадку скоригована програма має бути погоджена на засіданні методичного об'єднання загальноосвітнього навчального закладу і затверджена керівником цього навчального закладу. У пояснювальній записці до програми необхідно зазначити, на основі якої програми курсу за вибором або факультативу (за чий авторством) розроблено скоригований варіант.

З метою рівномірного розподілу навантаження учнів протягом навчального року, подаємо рекомендовану кількість видів контролю з української літератури (за класами). Поданий у таблиці розподіл годин є **мінімальним і обов'язковим** для проведення в кожному семестрі. Учитель на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовки учнів, особливостей класу тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю

5-9 класи

Класи	5		6		7		8		9	
	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ
Семестри	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Контрольні роботи у формі:										
контрольного класною твору;	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (РМ)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)
Уроки позакласного читання (ПЧ)	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Контрольний домашній твір									1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

У 8-9 класах з поглибленим вивченням української літератури пропорційно збільшується кількість контрольних робіт та уроків розвитку мовлення (на розсуд вчителя визначається кількість і види контрольних робіт).

10-11 класи

Класи	10		11	
	І	ІІ	І	ІІ
Семестри	РІВЕНЬ СТАНДАРТУ, АКАДЕМІЧНИЙ			
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3
контрольного класного твору;	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (РМ)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)
Уроки позакласного читання (ПЧ)	1	1	1	1
Контрольний домашній твір	1	1	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5

10		11	
І	ІІ	І	ІІ
ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ			
4	4	4	4
1	1	1	1
3	3	3	3
2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)
2	2	2	2
2	2	1	1
4	5	4	5

* У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого — писемного. Умовне позначення у таблиці — (у + п).

Можливі види контрольних робіт:

- тест;
- відповіді на запитання;
- контрольний літературний диктант;
- анкета головного героя;
- комбінована контрольна робота тощо;
- письмові контрольні твори.

Можливі види контрольних робіт із розвитку мовлення:

- складання оповідання (казки) за прислів'ям;
- добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору;
- введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у вже існуючому творі;
- усний переказ оповідання, епізоду твору;
- твір-характеристика персонажа;
- написання асоціативного етюду, викликаного певним художнім образом;
- написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо;
- твір-опис за картиною;
- складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);
- підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) — індивідуального чи колективного — з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо;
- складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації;
- написання реферату;
- ідейно художній аналіз поетичного чи прозового твору;
- написання листа авторові улюбленої книжки;
- інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору) тощо.

Перелік головних вимог щодо основних видів оцінювання, виконання письмових робіт і перевірки зошитів з української літератури, особливості проведення уроків виразного читання, кількість, призначення та особливості оформлення зошитів з предмета, їх перевірки й критерії оцінювання містяться у відповідному методичному листі міністерства від 21.08.2010 № 1/9-580. Там же подано зразок заповнення сторінки журналу з української літератури. Звертаємо увагу, що додатковий запис щодо темами над датами и журналі не робиться.

Відповідно до наказу міністерства від 01.09.2009 № 806 «Про використання навчально-методичної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах» загальноосвітні навчальні заклади мають право використовувати в організації навчально-виховного процесу лише навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, що мають відповідний гриф міністерства, схвалення відповідною комісією Навчально-методичної ради з питань освіти міністерства.

Щодо використання посібників, що містять календарно-тематичний план і конспекти (плани-конспекти) уроків нагадуємо, що вчитель-словесник може використовувати книжку для вчителя й не готувати окремий конспект для кожного уроку, якщо:

- посібник має гриф «Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах»;
- від дати надання грифу посібникові минуло не більше п'яти років.

Зауважимо, що вчитель, який має кваліфікаційну категорію «спеціаліст», повинен

самостійно складати конспект (план-конспект) уроку із використанням матеріалів методичних посібників з метою вироблення й відпрацювання навичок моделювання уроків різного типу.

Навчально-методична література, яка має гриф міністерства і схвалена для використання у загальноосвітніх навчальних закладах: навчально-методичні комплекти до підручників, у тому числі книжки для вчителя із календарно-тематичним плануванням уроків, щорічно зазначаються в Переліку програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих міністерством для використання в загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою для основної і старшої школи й друкуються на початку навчального року в «Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України».

Одним із важливих шляхів оновлення методичної системи вивчення української літератури та урізноманітнення форм навчання є використання *сучасних інформаційних технологій*. Серед програмно-педагогічних засобів навчання з української літератури, що мають схвалення міністерства, є: Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література. Дидактичні мультимедійні матеріали. 8 клас. — К.: Грамота, 2008; навчальні комплекти, підготовлені видавничими структурами Всеукраїнського товариства «Просвіта»: компакт-диски та аудіокасети «Етнічна музика України» (14 частин), «Перлини української культури» (5 частин) тощо.

У процесі вивчення української літератури варто використовувати й сучасні можливості Інтернету, наприклад, такі сайти:

- pysar.tripod.com — класична українська література;
- www.poetryclub.com.ua — сучасна поезія світу, критичні матеріали про літераторів;
- poetry.uazone.net — українська поезія та фольклор, тексти сучасних пісень, переклади світової поетичної класики;
- books.ms.km.ua — твори репресованих українських письменників;
- www.lib.proza.com.ua — твори сучасних українських і зарубіжних авторів;
- litopys.narod.net — бібліотека давньоукраїнського письменства, оригінали творів, переклади, коментарі, історичні відомості;
- www.nbuv.gov.ua/tb/ukr.html — зібрання творів українського письменства від найдавніших часів до початку ХХ століття та ін.

Літературно-критичний матеріал та тексти художніх творів можна знайти на сайтах популярних фахових часописів, наприклад:

- www.book-courier.com.ua — «Книжковий кур'єр»;
- www.elitprofi.com.ua/gazeta — «Книжник-ревію»;
- www.krvtyka.kiev.ua — «Критика» та ін.

Щодо організації навчально-виховного процесу у 2011/2012 навчальному році

Відповідно до статті 16 Закону України «Про загальну середню освіту» 2011/2012 навчальний рік у загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форм власності розпочинається у День знань – 1 вересня.

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою.

Закінчується навчальний рік державною підсумковою атестацією випускників початкової, основної і старшої школи.

Впродовж навчального року для учнів проводяться канікули. Тривалість канікул у загальноосвітніх навчальних закладах протягом навчального року не може бути меншою 30 календарних днів. Рекомендовані терміни проведення канікул: осінні – з 24 по 30 жовтня, зимові – з 26 грудня по 10 січня, весняні – з 26 березня по 1 квітня.

Конкретні терміни проведення канікул визначаються відповідними органами управління освітою з урахуванням місцевих особливостей, епідеміологічних та кліматичних умов.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про деякі питання завершення 2011/2012 навчального року у зв'язку з проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу» від 13 липня 2011 р. № 686-р заняття в навчальних закладах незалежно від їх типу і форми власності завершуються 25 травня 2012 року.

Зважаючи на зазначене, у наступному навчальному році навчальні заняття у 1-8-х та 10-х класах завершуються 25 травня 2012 року; в 9-х класах – 14 травня, в 11-х класах – 3 травня.

Навчальні екскурсії та навчальна практика учнів організовуються відповідно до інструктивно-методичного листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 06.02.2008 №1/9-61 та проводяться протягом 2011/2012 н.р.

У 4-х класах державна підсумкова атестація проводиться з 11 по 18 травня із української мови та читання (мови навчання), математики.

У 9-х класах державна підсумкова атестація проводиться з 15 по 30 травня з української мови, математики, географії, біології, а також іноземної мови чи іншого гуманітарного предмета за вибором навчального закладу.

Державна підсумкова атестація для випускників 11-х класів проводиться з 4 по 11 травня з української мови, профільного предмета, предмета за вибором учнів.

Після проведення державної підсумкової атестації для учнів 11-х класів пропонуємо провести «Свято завершення навчального року».

Документи про загальну середню освіту вручаються випускникам 11-х класів 12-13 травня, а 9-х класів – 31 травня-1 червня 2012 року.

Доводимо до Вашого відома, що зовнішнє незалежне оцінювання у 2012 році планується провести з 14 травня по 7 червня та наводимо орієнтовні терміни проведення тестувань з:

1. Географії	14 травня
2. Російської мови	16 травня
3. Хімії	18 травня
4. Іноземних мов	21 травня
5. Математики	23, 24 травня
6. Української мови і літератури	28, 29 травня
7. Історії України	31 травня, 1 червня
8. Фізики	5 червня
9. Біології	7 червня

ПЕРЕЛІК

навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання в основній і старшій школі у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою у 2011/12 навчальному році

ОСНОВНА І СТАРША ШКОЛА

№ п/п	Назва	Автор	Клас	Видавництво	Рік видання
Українська мова					
1.	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова		5-9	Перун	2005
2.	Програма факультативного курсу “Лексика сучасної української літературної мови” (авт. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.)		7	Педагогічна преса	2008
3.	Програма факультативного курсу “Українська фразеологія” (авт. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.)		8	Педагогічна преса	2008
4.	Українська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням української мови (авт. колектив, керівник Караман С.О.)		8-9	Грамота	2009
5.	Програма факультативного курсу “Український мовленнєвий етикет” (авт. Синюта В.І.)		8-9	Педагогічна преса	2008
6.	Програма факультативного курсу “Культура ділового спілкування”(авт. Оперчук О.П., Костійчук О.П., Балмасова І.В.)		8-9	Педагогічна преса	2008
7.	Програма курсу за вибором "Синтаксис простого та простого ускладненого речення" (авт. Гнаткович Т.В.)		8	Педагогічна преса	2009
8.	Програма курсу за вибором „Синтаксис складного речення” (авт. Гнаткович Т.В.)		9	Педагогічна преса	2009
9.	Програма факультативного курсу “Основи риторики” (авт. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.)		10-11	Педагогічна преса	2006
10.	Програма факультативного курсу “Основи культури мовлення” (авт. Романюк Є.В.)		10-11	Педагогічна преса	2008
11.	Програма факультативного курсу “Ділова українська мова” (авт. Оперчук О.П.)		10-11	Педагогічна преса	2008
12.	Програма факультативного курсу “Стилістика сучасної української мови” (авт. Авраменко О.М., Чукіна В.Ф.)		10-11	Грамота	2008
13.	Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний, природничо-математичний, спортивний напрями, суспільно-гуманітарний напрям (економічний профіль). Рівень стандарту (авт. Пентилюк М.І., Горошкіна О.М., Нікітіна А.В.)		10	Грамота	2009

14.	Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль–українська філологія. Профільний рівень (авт. Мацько Л.І., Семенов О.М.)	10	Грамота	2009	
15.	Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Суспільно-гуманітарний напрям (історичний, правовий, філософський профілі); філологічний напрям (профіль–іноземна філологія, історико-філологічний); художньо-естетичний напрям. Академічний рівень(авт. Скуратівський Л.В., Шелехова Г.Т., Тихоша В.І., Корольчук А.М., Новосьолова В.І., Остаф Я.І.)	10	Грамота	2009	
16.	Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний, природничо-математичний, спортивний напрями, суспільно-гуманітарний напрям (економічний профіль). Рівень стандарту(Укл. М.І. Пентилюк, О.М. Горошкіна, А.В. Нікітіна)	10-11	Грамота	2011	
17.	Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Суспільно-гуманітарний напрям (історичний, правовий, філософський профілі); філологічний напрям (профіль – іноземна філологія); художньо-естетичний напрям. Академічний рівень (Укл. Г.Т. Шелехова, В.І. Новосьолова, Я.І. Остаф)	10-11	Грамота	2011	
18.	Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль – українська філологія. Профільний рівень(Укл. Л.І. Мацько, О.М. Семенов)	10-11	Грамота	2011	
19.	Збірник програм курсів за вибором і факультативів з української мови (За заг.ред. К.В.Таранік-Ткачук)	8-11	Грамота	2011	
Основні підручники та навчальні посібники					
20.	Рідна мова (підручник)*	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	5	Педагогічна преса	2005**
21.	Рідна мова (підручник)*	Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т.	5	Грамота	2005**
22.	Рідна мова (підручник)*	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	5	Навчальна книга	2005**
23.	Рідна мова (підручник)*	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	6	Зодіак-Еко	2006**
24.	Рідна мова (підручник)*	Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т.	6	Грамота	2006**
25.	Рідна мова (підручник)*	Пентилюк М., Гайдаєнко І., Ляшкевич А., Омельчук С.	6	Освіта	2006**

26.	Рідна мова (підручник)*	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	7	Зодіак-Еко	2007
27.	Рідна мова (підручник)*	Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т.	7	Грамота	2007
28.	Українська мова (підручник)*	Пентиліук М.І., Гайдаєнко І.В. та ін.	7	Освіта	2007
29.	Рідна мова (підручник)*	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	8	Зодіак-Еко	2008
30.	Рідна мова (підручник)*	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	8	Генеза	2008
31.	Рідна мова (підручник)*	Пентиліук Н.І., Гайдаєнко І.В. та ін.	8	Освіта	2008
32.	Українська мова*	Заболотний В.В., Заболотний О.В.	9	Генеза	2009
33.	Українська мова*	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	9	Зодіак-ЕКО	2009
34.	Українська мова*	Пентиліук М.І., Гайдаєнко І.В., Ляшкевич А.І., Омельчук С.А.	9	Освіта	2009
35.	Українська мова*	Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т.	9	Грамота	2009
36.	Українська мова* (рівень стандарту)	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	10	Генеза	2010
37.	Українська мова* (академічний рівень)	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	10	Зодіак-ЕКО	2010
38.	Українська мова* (профільний рівень)	Плющ М.Я. та ін.	10	Освіта	2010
39.	Українська мова* (рівень стандарту)	Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т.	11	Грамота	2011
40.	Українська мова* (рівень стандарту)	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	11	Генеза	2011
41.	Українська мова* (академічний, профільний рівень)	Шелехова Г.Т., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І.	11	Педагогічна думка	2011
42.	Українська мова* (академічний, профільний рівень)	Караман С.О., Караман О.В., Плющ М.Я., Тихоша В.І.	11	Освіта	2011

Додаткові підручники та навчальні посібники

43.	Українська мова (підручник)	Пентилюк М., Гайдаєнко І., Ляшкевич А., Омельчук С.	5	ТОВ Видавничий дім «Освіта»	2011
44.	Українська мова (підручник)	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	5	ТОВ Видавничий дім «Освіта»	2011
45.	Тест-контроль. Українська мова та література. (Поточне, тематичне та річне оцінювання)	Марченко А.С., Колосовська Т.М., Уліщенко В.В.	5	Весна	2010
46.	Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів	Заболотний В.В., Заболотний О.В.	5	Гене́за	2010
47.	Українська мова. Тестові завдання для перевірки знань	Домарецька Г.А.	5	Навчальна книга - Богдан	2011
48.	Українська мова. Зошит для успішного набуття орфографічних та пунктуаційних навичок	Коротич К.В.	5	Ранок	2011
49.	Українська мова. Підсумкові контрольні роботи	Молочко С.Р.	5	Основа	2011
50.	Українська мова Довідник. Завдання в тестовій формі	Авраменко О.М., Блажко М.Б.	5-9	Грамота	2011
51.	Збірник диктантів з української мови	Упр. Перейма Л.Я.	5-11	Навчальна книга - Богдан	2011
52.	Збірник диктантів з української мови	Корицька Г.Р.	5-11	Мандрівець	2011
53.	Українська мова. Довідник. Завдання в тестовій формі	Куриліна О.В., Овчиннікова І.І., Земляна Г.І.	5-11	Абетка	2011
54.	Українська мова (навчальний посібник)	Бондарчук К.С.	5-11	Підручники і посібники	2007
55.	Практикум з правопису української мови	Омельчук С.А.	5-11	Грамота	2009
56.	Український правопис. Практикум	Дудка О.О., Шевелева Л.А.	5-11	Гімназія	2011
57.	Українська мова. Комплексний довідник	Дудка О.О., Шевелева Л.А.	5-11	Гімназія	2011
58.	Українська мова (довідник школяра)	Бондарчук К.С.	5-11	Підручники і посібники	2009
59.	"Українська мова за всією шкільною програмою". Практичний довідник	Попко О.Г.	5-11	Весна	2008
60.	Український орфографічний словник	Полякова Л.О.	5-11	Торсінг-плюс	2008
61.	Шкільний словник української мови: синоніми, антоніми, омоніми, пароніми, фразеологізми	Співак Т.К.	5-11	Весна	2007
62.	Українсько-російсько-англійський тематичний словник	Рудь С.В.	5-11	Весна	2011
63.	Українська мова. Тести 5-12	За ред. Гуйванюк Н.В.	5-11	Академія	2007

64.	"Українська мова".Збірник тестових завдань	Шелехова Г.Т., Новосолова В.І., Бондаренко Н.В., та ін.	5-11	Грамота	2008
65.	Шкільний довідник з української мови	Мілянський Е.	5-11	Астон	2010
66.	Українська мова (підручник)	Пентилюк М., Гайдаєнко І., Ляшкевич А.,Омельчук С.	6	ТОВ Видавничий дім «Освіта»	2011
67.	Українська мова (підручник)	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	6	ТОВВидавничий дім «Освіта»	2011
68.	Українська мова. Комплексний зошит для контролю знань	Жовтобрюх В.Ф.	6	Ранок	2010
69.	Тест-контроль. Українська мова та література. (Поточне, тематичне та річне оцінювання)	Марченко А.С., Колосовська Т.М., Уліщенко В.В.	6	Весна	2010
70.	Українська мова. Тестові завдання для перевірки знань	Домарецька Г.А.	6	Навчальна книга - Богдан	2011
71.	Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів	Заболотний В.В., Заболотний О.В.	6	Гене́за	2010
72.	Українська мова. Зошит для успішного набуття орфографічних та пунктуаційних навичок	Коротич К.В.	6	Ранок	2011
73.	Українська мова. Підсумкові контрольні роботи	Молочко С.Р.	6	Основа	2011
74.	Українська мова (підручник)	Пентилюк М., Гайдаєнко І., Ляшкевич А.,Омельчук С.	7	ТОВ Видавничий дім «Освіта»	2011
75.	Українська мова (підручник)	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	7	ТОВВидавничий дім «Освіта»	2011
76.	Українська мова. Комплексний зошит для контролю знань	Жовтобрюх В.Ф.	7	Ранок	2010
77.	Тест-контроль. Українська мова та література. (Поточне, тематичне та річне оцінювання)	Марченко А.С., Сасіна О.В., Уліщенко В.В.	7	Весна	2010
78.	Українська мова. Зошит для успішного набуття орфографічних та пунктуаційних навичок	Коротич К.В.	7	Ранок	2011
79.	Українська мова. Підсумкові контрольні роботи	Молочко С.Р.	7	Основа	2011
80.	Українська мова. Тестові завдання для перевірки знань	Домарецька Г.А.	7	Навчальна книга - Богдан	2011

81.	Рідна мова (підручник)	Єрмоленко С.Я., Сичова Т.В.	8	Грамота	2008
82.	Рідна мова (підручник)	Скуратівський Л.В. та ін.	8	Педагогічна думка	2008
83.	Українська мова (підручник)	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	8	ТОВВидавничий дім «Освіта»	2011
84.	Рідна мова. Розвиток мовлення	Баран Г.В., Васильєва О.М.	8	Країна мрій	2008
85.	Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	8	Гене́за	2008, 2010
86.	Українська мова. Комплексний зошит для контролю знань	Жовтобрюх В.Ф.	8	Ранок	2009
87.	Тест-контроль. Українська мова та література. (Поточне, тематичне та річне оцінювання)	Марченко А.С., Пастухова Ю.В., Уліщенко В.В.	8	Весна	2010
88.	Українська мова. Тестові завдання для перевірки знань	Шевченко Є.Ф.	8	Навчальна книга - Богдан	2011
89.	Українська мова. Зошит для успішного набуття орфографічних та пунктуаційних навичок	Коротич К.В.	8	Ранок	2011
90.	Українська мова. Підсумкові контрольні роботи	Молочко С.Р.	8	Основа	2011
91.	Українська мова (підручник)	Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.	9	ТОВВидавничий дім «Освіта»	2011
92.	Українська мова. Збірник текстів для диктантів.	Авраменко О.М.	9	Грамота	2010
93.	Українська мова. Збірник текстів та диктантів (державна підсумкова атестація)	Мацько Л.І., Мацько О.М., Сидоренко О.М.	9	Гене́за	2010
94.	Українська мова. Тематичне оцінювання	Коваленко Л.Т.	9	Грамота	2009
95.	Тест-контроль Українська мова та література. (Поточне, тематичне та річне оцінювання)	Ламанова С.В., Черсунова Н.І.	9	Весна	2010
96.	Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів	Заболотний В.В., Заболотний О.В.	9	Гене́за	2011
97.	Українська мова. Тестові завдання для перевірки знань	Шевченко Є.Ф.	9	Навчальна книга - Богдан	2011
98.	Українська мова. Зошит для успішного набуття орфографічних та пунктуаційних навичок	Коротич К.В.	9	Ранок	2011
99.	Українська мова. Збірник текстів для диктантів за краєзнавчими матеріалами	Колесник К.І., Зодько Т.С., Глазур М.Г.	9	Житомирський ОППО	2011

100.	Українська мова. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з української мови	Мацько Л.І., Мацько О.М., Сидоренко О.М.	9	Центр навчально-методичної літератури	2011
101.	Українська мова (підручник) (академічний рівень)	Глазова О.П., Кузнєцов Ю.Б.	10	ТОВВидавничий дім «Освіта»	2011
102.	Українська мова. Розвиток мовлення	Баран Г.В.	10	Країна мрій	2007
103.	Рідна мова. Завдання для тематичного оцінювання	Баран Г.В.	10	Країна мрій	2008
104.	Українська мова та література. Тест-контроль.	Черсунова Н.І.	10	Весна	2010, 2011
105.	Стилістика української мови (навчальний посібник факультативного курсу)	Авраменко О.М.	10-11	Грамота	2008
106.	Українська мова. Розвиток мовлення	Баран Г.В.	11	Країна мрій	2007
107.	Українська мова (підручник) (рівень стандарту)	Пентилюк М., Горошкіна О.М., Попова Л.О.,	11	Освіта	2011
108.	Українська мова (підручник) (академічний та профільний рівень)	Глазова О.П., Кузнєцов Ю.Б.	11	Видавничий дім «Освіта»	2011
109.	Українська мова. Збірник текстів для переказів. Державна підсумкова атестація	Авраменко О.М., Коваленко Л.Т., Чукіна В.Ф.	11	Грамота	2010
110.	Українська мова та література. Збірник текстів для переказів із творчими завданнями (державна підсумкова атестація)	Шелехова Г.Т., Новосьолова В.І., Плетньова Л.В., Ярмолук А.В.	11	Генеза	2010
111.	Українська мова. Експрес-репетитор для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання: - Орфографія - Пунктуація - Морфологія - Синтаксис - Лінгвістика тексту. Стилістика. Розвиток мовлення	Новосьолова В.І. Босак С.П. Плетньова Л.В., Коваленко Л.Т. Шелехова Г.Т., Кузьмич О.А., Даниленко О.Л.	11	Генеза	2010
112.	Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі, I-II частини	Авраменко О.М., Блажко М.Б.	11	Грамота	2010
113.	Тест-контроль. Українська мова та література.	Черсунова Н.І.	11	Весна	2010,2011
114.	Українська мова. Збірник переказів для державної підсумкової атестації з української мови	Шелехова Г.Т., Новоселова В.І., Ярмолук А.В.	11	Центр навчально-методичної літератури	2011
115.	Українська мова і література. Комплексний довідник	Попко О.Г. та ін.		Весна	2011

116.	Українська мова. Фонетика. Лексика. Будова слова. Словотвір. Морфологія. Синтаксис	Коцюбинська Н.М., Коцюбинська А.І.		Країна мрій	2006
117.	Як ми говоримо	Антоненко-Давидович І.Б.		Інститут сучасного підручника	2008
118.	Українська мова та література. Довідник. 2000 завдань у тестовій формі. Ч.І	Авраменко О.М., Коваленко Л.Т.		Грамота	2009
119.	Українська мова та література. Збірник завдань у тестовій формі. Ч.ІІ	Авраменко О.М., Коваленко Л.Т.		Грамота	2009
120.	Українська мова та література. Довідник. Збірник завдань у тестовій формі	Куриліна О.В. та ін.		Абетка	2011
121.	Українська мова та література. Тестові завдання для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання	Дубчак О.П., Рудницька О.Б., Ковальчук С.І., Босак С.П., Чала В.С.		Гене́за	2011
122.	Орфографічний словник учня	Бурячок А.А.		Навчальна книга - Богдан	2010
123.	Великий шкільний словник української мови	Укл. Співак Т.К.		Весна	2010
124.	Схеми і таблиці. Сучасний український правопис.	Співак Т.К., Якименко О.О.		Весна	2010
125.	Сучасне українське ділове мовлення	Косенко Н.Я., Вакуленко Т.М.		ВД «Школа»	2010
126.	Українська мова. Практичний poradник	Вакуленко Т.М., Косенко Н.Я.		ВД «Школа»	2008, 2009
127.	Українська мова. Довідник для абітурієнтів та школярів	Дияк О.В., Прудка В.М.		Літера ЛТД	2010
128.	Великий тлумачний словник сучасної української мови	Бусел В.Т. та ін.	1-11	Перун	2005
129.	Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики	Бусел В.Т. та ін.	1-11	Перун	2004
130.	Орфоепічний словник для учнів загальноосвітніх навчальних закладів	Русанівський В.М. та ін.	1-11		2006
Методична література					
131.	Рідна мова. Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків	Ожинова О.В.	5	Грамота	2006
132.	Уроки рідної мови в 5 класі (навчально-методичний посібник)	Глазова О.П., Кузнєцов Ю.Б.	5	Педагогічна преса	2006

133.	Мова і розмова. Зошит із зв'язного мовлення	Єрмоленко С.Я.	5	Грамота	2006
134.	Лінгвістичний гурток «Живе слово». Розвиток комунікативно-творчих умінь і навичок учнів	Ляшкевич А.І., Кіриєнко Т.І.	5-7	Мандрівець	2011
135.	Різномірні завдання з української мови	Нечволод Л.І. та ін.	5, 8-11	Торсінг	2006
136.	Рідна мова. Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків	Ожинова О.В.	6	Грамота	2006
137.	Рідна мова. Завдання для тематичної атестації. Книга для вчителя	Баран Г.В.	6	Країна мрій	2006
138.	Планування уроків рідної мови в 6 класі 12-ти річної школи. Методичні рекомендації. Орієнтовне календарне планування	Ожинова О.В.	6	Грамота	2006
139.	Уроки рідної мови в 6 класі (навчально-методичний посібник)	Глазова О.П., Кузнєцов Ю.Б.	6	Освіта України	2006
140.	Українська мова (серія «Мій конспект»)	Омельчук С.А., Ляшкевич А.І., Чаловська М.В.	6	Основа	2011
141.	Рідна мова. Тематичне оцінювання	Коваленко Л.Т.	6	Грамота	2006
142.	Рідна мова. Планування уроків. Методичні рекомендації. Календарне планування. НМК	Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т.	7	Грамота	2007
143.	Рідна мова. Книга для вчителя: орієнтовне планування та розробки уроків	Ожигова О.В.	7	Грамота	2007
144.	Зошит для контрольних робіт з української мови	Заболотний В.В., Заболотний О.В.	7	Генеза	2007
145.	Рідна мова. Завдання для тематичної атестації. Книга для вчителя	Баран Г.В.	7	Країна мрій	2007
146.	Українська мова. Розробки уроків	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	8	Генеза	2008, 2010
147.	Українська мова. Зошит для тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів	Заболотний В.В., Заболотний О.В.	8	Генеза	2008
148.	Українська мова (серія «Мій конспект»)	Омельчук С.А., Ляшкевич А.І.	8	Основа	2011
149.	Українська мова. Книжка для вчителя	Ожинова О.В.	9	Грамота	2009
150.	Українська мова (серія «Мій конспект»)	Омельчук С.А., Ляшкевич А.І.	9	Основа	2011
151.	Рідна мова. Завдання для тематичної атестації. Книга для вчителя	Баран Г.В.	10	Країна мрій	2006

152.	Українська мова (серія «Мій конспект»)	Голобородько Є.П., Голобородько К.Ю. та ін	10	Основа	2011
153.	Рідна мова. Завдання для тематичної атестації. Книга для вчителя	Баран Г.В.	11	Країна мрій	2006
154.	Українська мова. Збірник тестових завдань для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання	Новосьолова В.І., Скуратівський Л.В., Плетньова Л.В.	11	Генеza	2008
155.	Український правопис у таблицях	Коцюбинська Н.М., Коцюбинська А.І.		Країна мрій	2008

Українська література

156.	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська література		5-9	Перун	2005
157.	Українська мова і література. Програми факультативів та спецкурсів		7-11	Дивослово	2007
158.	Українська література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням української літератури (авт. Бондар Н.П., Левчик Н.В., Мовчан Р.В., Цимбалюк В.І., Сулима М.М.)		8-9	Грамота	2009
159.	Українська література. Програми факультативів та спецкурсів		9-11	Шкільний світ	2007
160.	Українська література. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). Профільний рівень (авт. колектив, керівник Жулинський М.Г.)		10	Грамота	2009
161.	Українська література. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, художньо-естетичний напрями; філологічний напрям (профілі - іноземна філологія, історико-філологічний). Академічний рівень (авт. колектив, керівник Жулинський М.Г.)		10	Грамота	2009

162.	Українська література. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, художньо-естетичний напрями; філологічний напрям (профіль – іноземна філологія). Академічний рівень (Укл. М.Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк – керівники авторського колективу; Р.В. Мовчан, Н.В. Левчик, М.П. Бондар, О.А. Камінчук, В.І. Цимбалюк. За заг. ред. Р.В. Мовчан)	10-11	Грамота	2011
163.	Українська література. 10-11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль – українська філологія). Профільний рівень (Укл. М.Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк – керівники авторського колективу; Р.В. Мовчан, Н.В. Левчик, М.П. Бондар, О.А. Камінчук, В.І. Цимбалюк. За заг. ред. Р.В. Мовчан)	10-11	Грамота	2011
164.	Збірник програм курсів за вибором і факультативів з української літератури(За заг. ред. К.В.Таранік-Ткачук)	8-11	Грамота	2011

Основні підручники та навчальні посібники

165.	Українська література (підручник)*	Мовчан Р.В.	5	Генеza	2005**
166.	Українська література (підручник)*	Шабельникова Л.П.	5	Грамота	2005**
167.	Українська література (підручник)*	Цимбалюк В.І., Потіха В.В.	5	Навчальна книга	2005**
168.	Українська література (підручник)*	Мовчан Р.В.	6	Генеza	2006**
169.	Українська література (підручник)*	Шабельникова Л.П., Авраменко О.М.	6	Грамота	2006**
170.	Українська література (підручник)*	Дудіна Т.К., Панченков О.	6	АСК	2006**
171.	Українська література*	Міщенко О.І.	7	Генеza	2007
172.	Українська література*	Авраменко О.М.	7	Грамота	2007
173.	Українська література*	Слоньовська О.В.	7	Освіта	2007
174.	Українська література (підручник)*	Цимбалюк В.І.	8	Освіта	2008
175.	Українська література (підручник)*	Слоньовська О.В.	8	Освіта	2008
176.	Українська література (підручник)*	Авраменко О.М., Дмитренко Г.К.	8	Грамота	2008

177.	Українська література (підручник)*	Міщенко О.І.	8	Гене́за	2008
178.	Українська література (підручник)*	Пахаренко В.І.	9	Гене́за	2009
179.	Українська література*	Ткачук М.П., Сулима М.М., Смілянська В.Л.	9	Освіта	2009
180.	Українська література*	Міщенко О.І.	9	Гене́за	2009
181.	Українська література*	Авраменко О.М., Дмитренко Г.К.	9	Грамота	2009
182.	Українська література *(рівень стандарту, академічний рівень)	Авраменко О.М., Пахаренко В.І.	10	Грамота	2010
183.	Українська література* (рівень стандарту, академічний рівень)	Семенюк Г.Ф., Ткачук М.П., Слоньовська О.В., Гром'як Р.Т., Вашків Л.П., Плетенчук Н.С.	10	Освіта	2010
184.	Українська література* (профільний рівень)	Семенюк Г.Ф., Ткачук М.П., Слоньовська О.В., Гром'як Р.Т., Вашків Л.П., Плетенчук Н.С.	10	Освіта	2010
185.	Українська література (хрестоматія)	Мовчан Р.В. та ін.	11	Перун	2005
186.	Українська література* (рівень стандарту, академічний)	Семенюк Г.Ф., Ткачук М.П., Слоньовська О.В. та ін.	11	Освіта	2011
187.	Українська література* (рівень стандарту, академічний)	Авраменко О.М., Пахаренко В.І., Мовчан Р.В.	11	Грамота	2011
<i>Додаткові підручники та навчальні посібники</i>					
188.	Українська література.	Смоленко Л.Я.	5	Країна мрій	2006
189.	Хрестоматія-посібник для додаткового читання	Куцевол О.М.	5	Гене́за	2007
190.	Зошит з української літератури для 5, 6 класу	Когут О.І.	5-6	Астон	2007

191.	Українська література. Тестові завдання	Бернадські Н.І., Усатенко Г.О.	5-11	Академія	2010
192.	«Допитливому читачеві» (хрестоматія)	Мовчан Р.В.	6	Генеза	2006
193.	Українська література. Позакласне читання	Куцевол О.М.	6	Генеза	2007
194.	Українська література. Комплексний заліковий зошит.	Паращич В.В.	6	Ранок	2008
195.	Зошит для тематичних контрольних робіт	Рудницька О.Б.	6	Генеза	2006
196.	Українська література. Робочий зошит	Підгайна О.	6	Академія	2010
197.	Українська література. Завдання для контролю за рівнем навчальних досягнень учнів	Підгайна О.	6	Академія	2010
198.	Українська література (підручник)	Мовчан Р.В.	7	Генеза	2008
199.	Українська література. Підручник	Радченко А.Ф., Баліна К.Н., Тригуб І.А.	7	Грамота	2008
200.	Українська література. Книжка для додаткового читання	Авраменко О.М.	7	Грамота	2007
201.	Українська література. Комплексний заліковий зошит	Паращич В.В.	7	Ранок	2008
202.	Зошит для тематичних контрольних робіт	Воєвода З.Я., Данилейко О.Л.	7	Генеза	
203.	Українська література. Тематичні контрольні роботи	Авраменко О.М., Дмитренко Г.К.	7	Грамота	2007
204.	Українська література. Тематичні контрольні роботи	Авраменко О.М.	7	Грамота	2010
205.	Робочий зошит з української літератури	Когут О.І.	7	Астон	2009
206.	Українська література. Зошит для тематичних контрольних робіт	Воєвода З.Я., Данилейко О.Л.	8	Генеза	2008
207.	Українська література. Зошит для контрольних робіт	Авраменко О.М.	8	Грамота	2010
208.	Робочий зошит з української літератури	Когут О.І.	8	Астон	2009

209.	Українська література (хрестоматія)	Харахоріна Т.О., Адаменко В.С., Ткачук Т.В.	9	БАО	2005
210.	Українська література (хрестоматія)	Авраменко О.М.	9	Грамота	2009
211.	Українська література. Неопалима купина українського слова (хрестоматія)	Міщенко О.І.	9	Гене́за	2011
212.	Українська література. Тематичні контрольні роботи	Авраменко О.М., Дмитренко Г.К.	9	Грамота	2009
213.	Українська література. Зошит для тематичних контрольних робіт	Воевода З.Я., Даниленко О.Л.	9	Гене́за	2011
214.	Українська література. Збірник завдань для державної підсумкової атестації	Коваленко Л.Т., Михайлова Н.В., Даниленко О.Л.	9	Центр навчально-методичної літератури	2011
215.	Українська література (хрестоматія)	Харахоріна Т.О., Адаменко В.С., Ткачук Т.В.	10	БАО	2007
216.	Духовні криниці (хрестоматія)	Семенюк Г.Ф. та ін	10	Освіта	2005
217.	Українська література (хрестоматія)	Авраменко О.М.	10	Грамота	2010
218.	Українська література (зошит для контрольних робіт)	Авраменко О.М., Скрипник Л.М.	10	Грамота	2010
219.	Українська література. Тематичні контрольні роботи	Авраменко О.М., Скрипник Л.М.	10	Грамота	2010
220.	Українська література. Мультимедійні дидактичні матеріали	Авраменко О.М., Скрипник Л.М.	10	Грамота	2010
221.	Українська література (рівень стандарту, академічний)	Міщенко О.І.	11	Гене́за	2011
222.	Українська література (рівень стандарту, академічний)	Кононенко П.П., Цимбалюк В.І.	11	Світ знань	2011
223.	Українська література (профільний рівень)	Семенюк Г.Ф., Ткачук М.П., Слоньовська О.В. та ін..	11	Освіта	2011

224.	Українська література (хрестоматія)	Харахоріна Т.О., Адаменко В.С., Ткачук Т.В.	11	БАО	2007
225.	Українська література. Хрестоматія для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання	Авраменко О.М.	11	Грамота	2010
226.	Українська література. Хрестоматія для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання	Авраменко О.М.		Грамота	2009
227.	Українська література у схемах і таблицях	Противенська О.Г., Мещерякова М.І., Теміз Я.В.		Країна мрій	2009
228.	Українська література. Довідник, тестові завдання	Куриліна О.В., Земляна Г.І. та ін.		Абетка	2010
229.	Українська література. Збірник тестових завдань для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання	Соловей Н.В.		Генеза	2010
230.	Українська література. Збірник завдань для державної підсумкової атестації	Коваленко Л.Т., Михайлов Н.В., Даниленко О.Л.	11	Центр навчально-методичної літератури	2011
<i>Методична література</i>					
231.	Уроки української літератури в 5 класі	Мовчан Р.В.	5	Генеза	2005
232.	Уроки української літератури в 5 класі	Дмитренко Г.К.	5	Національний підручник	2006
233.	Українська література. Зошит для тематичного оцінювання. Зошит для контрольних робіт	Чхайло О.М., Чхайло О.В.	5	Грамота	2006
234.	Лінгвістичний гурток «Живе слово»	Ляшкевич А.І., Кіриєнко Т.С.	5-7	Мандрівець	2011
235.	Основи теорії літератури	Пахаренко В.І.	5-11	Генеза	2009

236.	Ігровий університет. Інтелектуально-пізнавальні ігри української тематики (посібник)	Федоренко В.Л.	5-11	Грамота	2007
237.	Українська література. Тести	Бернадська Н.І., Усатенко Г.О.	5-11	Академія	2007
238.	Методичний посібник «Учимо найсвятішому»	Крикун Л., Нудний В.	5-11	Грамота	2010
239.	Методичний посібник «Слово на любов і на життя»	Матюшкіна Т.	5-11	Чернігівський ОППО	2010
240.	Посібник «Як навчити розуміти і творити поезію»	Ткач а.В., Гірш Р.О., Семчук Д.Б.	5-11	Чернівці	2010
241.	Українська література. Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків	Воєвода З.Я., Скоб'як Г.О.	6	Грамота	2006
242.	Українська література. Розробки уроків, календарно-тематичне планування	Рудницька О.Б.	6	Генеза	2008
243.	Планування уроків української літератури у 6-му класі 12-річної школи	Авраменко О.М.	6	Грамота	2006
244.	Українська література. Книга для вчителя	Мовчан Р.В.	6	Генеза	2007
245.	Українська література. Книга для вчителя: розробки уроків, календарно-тематичне планування. 6 клас	Воєвода З.Я.	6	Генеза	2007
246.	Українська література. Конспекти уроків	Підгайна О.	6	Академія	2010
247.	Українська література. 6 клас (навчально-методичний комплект)	Шабельникова Л.П., Авраменко О.М.	6	Грамота	2006
248.	Зошит для робіт з української літератури	Чхайло О.М., Чхайло О.В.	6	Грамота	2006
249.	Зошит для тематичних контрольних робіт	Чхайло О.М., Чхайло О.В.	6	Грамота	2006
250.	Українська література. Книга для додаткового читання в 6 класі	За ред. Нечипоренко О.О.	6	Грамота	2006
251.	Книжка для вчителя. Календарно-тематичне планування. Розробки уроків	Воєвода З.Я., Данилейко О.Л.	7	Генеза	2007

252.	Українська література.Методичні рекомендації. Календарно-тематичне планування.	Авраменко О.М.	7	Грамота	2007
253.	Книжка для вчителя	Мовчан Р.В.	7	Генеza	2007
254.	Книжка для додаткового читання	Мовчан Р.В.	7	Генеza	2007
255.	Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	7	Генеza	2007
256.	Українська література. Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків 8 клас	Авраменко О.М., Дмитренко Г.К.	8	Грамота	2008
257.	Українська література. Книга для вчителя 8 клас	Воевода З.Я.,Данилейко О.Л.	8	Генеza	2008
258.	Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів	Заболотний О.В., Заболотний В.В.	8	Генеza	2008
259.	Зошит для тематичних контрольних робіт з української літератури	Воевода З.Я.,Данилейко О.Л.	8	Генеza	2008
260.	Українська література. Тематичні контрольні роботи: зошит для 8 класу	Авраменко О.М., Дмитренко Г.К.	8	Грамота	2008
261.	Українська література. Книжка для вчителя	Авраменко О.М., Дмитренко Г.К.	9	Грамота	2009
262.	Т.Г. Шевченко в школі (методичний посібник)	Пахаренко В.І.	9	Генеza	2007
263.	Інтернет на уроках української літератури.Посібник-довідник для вчителів та учнів	Оліфіренко В.В., Оліфіренко С.М.	9-11	Грамота	2007
264.	Українська мова і література. Збірник тренувальних вправ .(Підготовка до зовнішнього незалежного тестування)	Марченко О.Д.	9-11	Весна	2008
265.	Українська мова та література. Тренувальні тести.(Збірник тренувальних завдань з української мови та літератури для підготовки до зовнішнього незалежного тестування	Жовтобрюх В.Ф.	9-11	ПП "ТОРСІНГ- ПЛЮС"	2008

266.	Українська література. Книжка для вчителя	Авраменко О.М., Скрипник Л.М.	10	Грамота	2010
267.	Українська мова та література. Збірник тестових завдань	Авраменко О.М., Коваленко Л.Т.	10-11	Грамота	2008
268.	Українська література. Практичний довідник	Марченко А.С., Марченко о.Д.		Весна	2011
Курси за вибором					
269.	Виразне читання	Сипко Л.М.	10	Мандрівець	2010
270.	Виразне читання. Хрестоматія	Сипко Л.М.	10	Мандрівець	2010
Серія "Шкільна бібліотека"					
271.	Вибрані твори. Б. Антонечко-Давидович	Упор. Ткаченко О.П.	5-11	Грамота	2006
272.	Вибрані твори. М. Хвильовий	Упор. Ткаченко О.П.	5-11	Грамота	2006
273.	Вибрані твори. Г. Тютюнник	Упор. Масенко П.П.	5-11	Грамота	2006
274.	Вибрані твори. А. Кащенко	Упор. Демянівська Л.С.	5-11	Грамота	2006
275.	Зібрання творів у 3 томах. Том 1 "Океан" (лірика)	Василь Барка	10-11	Сакцент Плюс	2008
276.	"Рай. Жовтий князь" (романи)	Василь Барка	10-11	Сакцент Плюс	2010
277.	Вибрані твори	Василь Барка	10-11	Сакцент Плюс	2010
278.	Проза. Оповідання 2 книги	Володимир Винниченко.	10-11	Сакцент Плюс	2010
279.	Вибрані твори.	Олександр Довженко	6-11	Сакцент Плюс	2008
280.	Зачарована Десна	Олександр Довженко	6-11	Фоліо	2011
281.	Лісова Пісня	Леся українка	6-11	Фоліо	2011
282.	"Роксолана" (роман)	Павло Загребельний	8	Сакцент Плюс	2007
283.	Вибрані твори	Адріан Кащенко	8-9	Сакцент Плюс	2008
284.	Жива душа	Марко вовчок	8-9	Грамота	2011
285.	Гайдамаки	Тарас Шевченко	9	Фоліо	2011
286.	Вибрані твори	Пантелеймон Кулиш	9-10	Сакцент Плюс	2007
287.	Пошуки прекрасного	Михайло Коцюбинський	10	Грамота	2011
288.	Образи життя, у 2-х книгах	Панас Мирний	10	Грамота	2011

289.	Зворушене серце, у 2-х книгах	Ольга Кобилянська	10	Грамота	2011
290.	Майстер драми	Іван Карпенко-Карий	10	Грамота	2011
291.	Вибрані твори в 3-х томах	Іван Нечуй-Левицький	10-11	Сакцент Плюс	2008
292.	Поетичні та драматичні твори	Олександр Олесь	10-11	Веселка	2007
293.	Вибрані твори	Григорій Тютюнник	10-11	Сакцент Плюс	2007
294.	Поеми (ліричні та лірекоепічні поеми, лірико-драматичні поеми, кінодраматургія)	Іван Драч	10-11	Гене́за	2006
295.	Вибрані твори	Павло Тичина, Максим Рильський	10-11	Фоліо	2011